

7 FiNančVá

GRAMOTNOSŤ

pre 7. ročník ZŠ
a 2. ročník GOŠ

Meno

Trieda

Autorky

PaedDr. Iveta Kohanová, PhD.
PaedDr. Soňa Švecová, PhD.

Lektori

Mgr. Milena Bahureková
RNDr. Anna Bočkayová
Ing. Roman Sivák

Dizajn Ladislav Blecha
Ilustrácie Viktor Csiba

Vydal ©

Orbis Pictus Istropolitana, spol. s r. o.
Miletičova 7, 821 08 Bratislava
v roku 2020

Zodpovedný redaktor
Mgr. Lubomír Lábaj

Predtlačová príprava
Helondia, s. r. o., Bratislava

Všetky práva vyhradené.

Kopírovať, rozmnožovať a šíriť
toto dielo alebo jeho časť
bez súhlasu vydavateľa je trestné.

Naše vydavateľstvo sa snaží o maximálnu
kvalitu a Váš názor nám nie je ľahostajný.
Vaše pripomienky a návrhy radi uvítame
na adrese redakcia@orbispictus.sk

www.orbispictus.sk

Milí učitelia a žiaci!

Ako si ušetriť na novú hokejku? Sú zľavy naozaj vždy výhodné? Aké sú výhody a nástrahy internetového obchodu? Ako mám reklamovať tovar? Aký je náš rodinný rozpočet? Ako si zostaviť podnikateľský plán? Z čoho platíme dane?

Ak chcete byť v živote zodpovední a šťastní a nechcete svoje ekonomické rozhodnutia neskôr ľutovať, musíte si podobné otázky začať klásť už na 2. stupni ZŠ.

Aj preto sme sa rozhodli posilniť pre vás v *NOVÝCH Pomocníkoch z matematiky* úlohy z finančnej gramotnosti. Úlohy vám veľmi pútavo pomôžu oboznámiť sa so základnými pojmami sveta financií a ukážu vám v praktickej podobe, ako najlepšie uvažovať ekonomicky, ako možno narábať s peniazmi, ako sa zodpovedne rozhodovať a ako si vybrať to najlepšie riešenie za daných podmienok.

Na reálnych situáciách budete mať možnosť rozvíjať kritické myslenie, zistíte, že čítať pozorne a s porozumením sa naozaj oplatí a že mnohé nesúvisiace veci spolu veľmi úzko súvisia. Okrem ekonomických kritérií pri rozhodovaní sa vo svete financií však nezabudnite zohľadniť aj rodinné, spoločenské, etické či ekologické.

Veríme, že vďaka úlohám finančnej gramotnosti sa vám otvorí nový svet peňazí a vy sa naučíte v správnej chvíli sa správne a zodpovedne rozhodnúť.

Autorky

Poznámka:

Finančná gramotnosť k *Novým Pomocníkom z matematiky* je vypracovaná v súlade s dokumentmi:

- *Národný štandard finančnej gramotnosti (NŠFG), verzia 1.2* (kompetencie druhej úrovne NŠFG, t. j. úrovne predstavujúce požiadavky na poznatky, zručnosti a skúsenosti žiakov 2. stupňa ZŠ, resp. príslušných ročníkov GOŠ);
- *Metodika pre zapracovanie a aplikáciu tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl.*

Finančná gramotnosť 1

Používame financie zodpovedne?

- 1** Janko Šikovný sa chcel začiatkom septembra zapísať na lezecký krúžok. Na internete si našiel ponuku a hneď vyplnil aj prihlášku s osobnými údajmi.

<i>Meno a priezvisko dieťaťa</i>	Ján Šikovný
<i>Dátum narodenia dieťaťa</i>	12. 9. 2007
<i>Meno a priezvisko matky/otca</i>	Alena Šikovná
<i>Telefónne číslo matky/otca</i>	0903111222
<i>Trvalé bydlisko</i>	Hlavná 34/5, Bratislava
<i>Emailová adresa dieťaťa</i>	janko.sikovny@centrum.sk
<i>Emailová adresa matky/otca</i>	info@kvaskovanie.sk

- a** Pred odoslaním prihlášky sa Janko zamyslel, či môže všetky vyplnené údaje poskytnúť na internete cudzím ľuďom. Rozhodol sa, že sa radšej ešte o tom poradí s mamou. Ktoré z osobných údajov by podľa teba mohol Janko v prihláške ponechať bez rizika? Zdôvodni.

Rôzne útržky informácií, ktoré po spojení môžu viesť k identifikácii konkrétnej osoby, takisto predstavujú osobné údaje.

Osobné údaje sú všetky informácie, ktoré sa týkajú identifikovanej alebo identifikovateľnej osoby.

Podrobnosti tréningov

- Každý utorok a štvrtok
- Vždy od 16:00 do 18:00
- 20 tréningov za trimester
- **Pre deti od 8 rokov**
- Max. 30 detí – rozdelené do 2 skupín

Tréningové okruhy v šk. roku 2020/2021

približné začiatky okruhov

- **Prvý trimester** – september 2020 (začíname 10. 9. 2020)
- **Druhý trimester** – január 2021
- **Tretí trimester** – apríl 2021

Cena

- Cena: **190 €/osoba**
- V cene je zapožičanie výstroja bez lezeckých topánok.
- Cena môže byť uhradená v dvoch rovnakých splátkach, prvá do konca septembra, druhá do konca februára.

Prihláška

- b** Ide v nasledujúcich prípadoch o zneužitie osobných údajov? Posledné dve možnosti doplň tak, aby zodpovedali vyznačeným odpovediam.

1. Zasielanie nevyžiadaných reklamných emailov.	áno – nie
2. Použitie telefónneho čísla na účely nevyžiadaného predaja produktov.	áno – nie
3. Prepožičanie mena v reklame na čokoládu.	áno – nie
4. Zaslanie šeku na adresu Jankovho trvalého bydliska.	áno – nie
5.	áno – nie
6.	áno – nie

- c** Cena kurzu bola vysoká, preto si Janko zostavil prehľad svojich financií na školský rok 2020/2021. Mama mu na kurz chcela prispieť pätinou celkovej sumy. Každý mesiac dostával vreckové 20 eur. Na narodeniny o týždeň mal dostať od jednej babky 10 eur, od druhej 10 eur, rovnako dostane aj na meniny, ktoré má v júni. Na Vianoce mal dostať od každej babky okrem iného aj po 20 eur. Na základe týchto informácií rozhodni o správnosti nasledujúcich tvrdení.

1. Janko mohol vyplatiť prvú splátku do konca septembra.

áno – nie

2. Janko sa mohol prihlásiť na krúžok a celú sumu zaplatiť až vo februári.

áno – nie

3. Janko si musel na prvú splátku požičať od mamy 17 eur.

áno – nie

4. Meninový darček Jankovi v druhej splátke veľmi pomôže.

áno – nie

- d** Janko si ešte musel kúpiť tzv. „lezečky“ – topánky, ktoré sa používajú pri lezení po stene. S mamou sa dohodol, že si ich vyberie na narodeniny. Dva dni pred narodeninami ho zaujalo na internete niekoľko ponúk. Prirad k uvedeným nekalým obchodným praktikám slogany pri jednotlivých „lezečkách“.

AKCIOVÁ CENA
25 EUR!

1 **TO MUSÍŠ POVEDAŤ RODIČOM!**

GRATULUJEME!

2 **!**

Vaša cena: **58,-**

Už len hodinu **29,90**

3 **!**

~~39,90~~
LEN **39,90**

4 **!**

Veľmi výhodné!

5 **od 1€**

Ak by kupujúci nebol ovplyvnený nekalou praktikou, tovar by si nekúpil.

Vábivá reklama:

Manipulácia detí:

Oznámenie o výhre:

„Škrty“ na cenovkách:

Nepravdivé informácie a časové obmedzenie dostupnosti tovaru:

- e** Jankova mama rozhodla, že cena „lezečiek“ nesmie presiahnuť 20 % ceny kurzu. Ktoré „lezečky“ si Janko mohol kúpiť, ak by ich kupovali deň pred jeho narodeninami?

2 Janka dostala na narodeniny 60 eur. Rada by si kúpila niečo na oblečenie zo zahraničného e-shopu, ktorý má aj slovenskú jazykovú verziu. Mama jej povedala, aby si vybrala, a keď príde okolo pol piatej z práce, pomôže jej so zaplatením. Janka si začala vyberať z ponuky.

a Janka si vybrala bundu a lacnejšie tenisky, pretože sa podľa nej líšili iba v cene. Tešila sa, že jej všetko vyjde z narodeninovej sumy. Aby mala poštovné zdarma, pridala ešte ponožky. Najmenej koľko ponožiek si musela pridať k nákupu a koľko zaplatiť za celý nákup?

b Stačila by Janke narodeninová suma, ak by nevyužila poštovné zdarma?

c Mama nebola ešte o 16:55 doma a kvôli zvýhodnenej cene za bundu skúsila Janka zaplatiť za celý nákup aj s ponožkami sama. Preklikala sa až k platbe a zistila, že počítač si pamätal údaje o matkinej platobnej karte. Stránka si od nej navyše žiadala tzv. CVC kód, ktorý si Janka našťastie pamätala. Platbu kliknutím potvrdila. Myslíš si, že Janka urobila správne? Diskutuj so spolužiakmi.

Bunda
49,90 €

AKCIA
29,90
do 17:00

Tenisky
~~101,99~~ €

74,99

Tenisky

LEN
24,99

NEVÁHAJ
a povedz
to rodičom!

Ponožky
4,99 €/pár

AKCIA **AKCIA**
8,99 **11,99**
2 páry 3 páry

Poštovné 3,99 €
nad 65 € **ZDARMA!**

Nakúp nad 80 eur
a dostaneš **darček!**

CVC kód je trojmiestny kód na zadnej strane platobnej karty. Vyžaduje sa pri platbe cez internet.

Daň z pridanej hodnoty (DPH) sa platí pri objednávkach zo zahraničia, ktorých celková hodnota (vrátane poštovného) je vyššia ako 22 eur.

Za drahší tovar zo zahraničia príjemca zásielky zaplatí **DPH vo výške 20 %** z celkovej sumy zásielky.

Pri zásielkach zo zahraničia v hodnote nad 150 eur je nutné zaplatiť **colný poplatok**.

- d** Jankina mama dostala oznámenie z colného úradu, že jej zadržali balík pre podozrenie, že cena jeho obsahu je vysoká. Označ správne odpovede.

1. Ak chce daný tovar mama prebrať, **musí – nemusí** ísť na colný úrad a zaplatiť DPH.
2. Mama za daný tovar **musí – nemusí** zaplatiť DPH aj colný poplatok.
3. Mama pri prebratí zásielky **musí – nemusí** zaplatiť DPH v hodnote viac ako 13 eur.

- e** Keď mama prišla na colný úrad, colníci balík otvorili a našli v ňom falzifikát tenisiek. Tento tovar označený ako „fejk“ museli zaistiť, pretože výrobcovi originálnych tenisiek by vznikla duševná škoda, ktorá sa rovná rozdielu predajnej ceny za „fejk“ a ceny za originálny tovar (85 eur). Mame preto tovar nevydali. Aká je výška duševnej škody originálneho výrobcu tenisiek?

- 3** Cieľom kampane *Nefejkuj!* bolo zvýšiť povedomie mládeže o podvodne konajúcich obchodníkoch a o nebezpečenstve „fejkov“.

- a** Zo zoznamu doplň do viet chýbajúce slovo.
zamestnanosť, účinky, bezpečnosť, nekvalitné, zdravie, internet, výdavky

„Fejkové“ oblečenie môže obsahovať chemikálie nebezpečné pre naše _____.

Brzdové obloženia patria medzi najčastejšie imitované (napodobňované) autosúčiastky, ktoré ohrozujú našu _____.

Keď nakupujete pravé výrobky, pomáhate vytvoriť a udržať

_____ v Európe. Kúpa „fejkov“ nie je výhodná, keďže „fejky“ sú zväčša _____ a dlho nevydržia. Nakupovať lacno znamená napokon vyššie _____, pretože ten istý tovar si musíme kúpiť viackrát.

„fejk“ (z angl. *fake*) falzifikát niečoho, čo niekto vymyslel, zaplatil a realizoval

Nefejkujes –
teda neriskuješ.

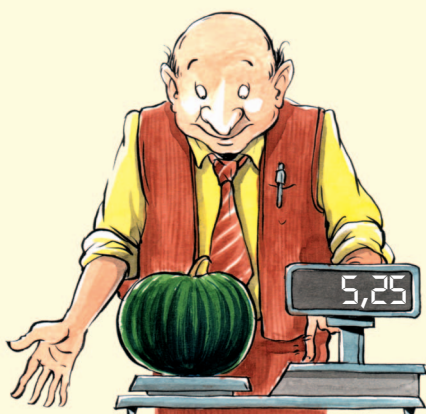
Nefejkujes –
teda nekradneš.

Nefejkujes –
teda si fér.

- b** Kampaň sa tiež zamerala na zvýšenie povedomia o duševnom vlastníctve: *Autorské práva chránia výsledky tvorivej duševnej činnosti, ako sú literatúra, umelecké diela, hudba, fotografie, film, architektúra, softvér, počítačové hry.* Rozhodni o pravdivosti nasledujúcich výrokov.

1. Nelegálne úmyselné sťahovanie a šírenie hudby nie je „fejkovaním“, je to krádež. **pravda – nepravda**
2. Plagiátorstvo je oprávnené prebratie myšlienky bez odkazu na jej pôvodcu. **pravda – nepravda**

Ceny potravín stúpili podľa očakávaní

O zvyšovaní cien potravín sa hovorilo už koncom roka. Hneď ako sme prehodili kalendáre, priniesli aj obchody nové cenovky. Ceny ovocia napríklad stúpili o 11 %, zeleniny o 5,4 %, chlieb a obilniny taktiež o 5,4 %.

Za kilo banánov po novom v priemere zaplatíme 1,49 eura, pričom v minulom roku to bolo len 1,19 eura. Ceny v tomto prípade stúpili o 25 %. Napríklad aj kilo červených melónov stojí po novom v priemere 0,77 eura, kým ešte v decembri to bolo len 0,48 eura. Tu je rozdiel v percentách až na hodnotu 60 %.

- 4** Soňa si prečítala správu z novin a dospela k záveru, že v texte o percentách je chyba. Ak stúpili ceny ovocia o 11 %, je nemožné, aby cena kilogramu banánov stúpla o 25 % a cena kilogramu červených melónov o 60 %.

- a** Súhlasíš so Soniným tvrdením, že je to nemožné? Vysvetli svoju úvahu.

- b** Soňa si v supermarkete, v ktorom boli rovnaké ceny, ako uvádzali v novinách, kúpila 6-kilogramový červený melón a 6 kg banánov, ktoré boli predvážené v papierovej škatuli. O koľko eur viac zaplatila Soňa za celý nákup v porovnaní s minulým rokom?

- c** Soňa doma zistila, že melón je úplne nezrelý a polovica banánov pokazená, pričom vážili iba 5,25 kg. Na internete pátrala, ako sa dá tovar reklamovať. Môže Soňa tovar reklamovať?

Potravinársky tovar si musí zachovať svoju kvalitu a zdravotnú neškodnosť **do dátumu spotreby** alebo **dátumu minimálnej trvanlivosti** vyznačeného na obale.

V prípade tovaru, ktorý sa rýchlo kazí (napr. potraviny), sa reklamácia musí uplatniť **najneskôr v deň nasledujúci po dni kúpy**, inak práva zákazníka zanikajú.

Pri reklamácii sa musí spotrebiteľ preukázať **pokladničným bločkom** od nákupu. Po podaní reklamácie nasleduje **reklamačné konanie**.

Môže sa stať, že **predajca reklamáciu neuzná**. V tom prípade môže **spotrebiteľ podať podnet na kontrolu** príslušnej Štátnej veterinárnej a potravinovej správy. Tá dohliada na zdravotnú bezpečnosť a neškodnosť potravín.

- d** Môže Soňa reklamovať nezrovnalosť hmotnosti banánov, ak predajca uvádza toleranciu rozdielu hmotnosti 10 až 15 %?

- e** Zoraď vety do „reklamačného príbehu“.

- V predajni predložím pokladničný blok a tovar.
- Tovar si doma rozbalím a zistím, že je pokazený.
- Kúpim si tovar v akcii.
- Žiadam vrátenie peňazí, prípadne výmenu tovaru.
- Nájdem pokladničný blok z nákupu.
- Pokazený tovar idem čo najskôr reklamovať.

- f** Európska komisia v roku 2004 vydala desať základných práv ochrany spotrebiteľa bez ohľadu na to, z ktorej krajiny EÚ pochádza. Sú zakotvené v zákonoch členských štátov. S ktorým právom súvisia nasledujúce situácie?

A. Ak cestovná kancelária skrachuje, musí zabezpečiť, aby ste sa dostali domov.

Právo č.

B. Zákony EÚ od obchodníkov vyžadujú, aby uvádzali jednotkovú cenu tovaru. Spotrebiteľ sa tak správne a jednoduchšie rozhodne, čo je pre neho výhodnejšie.

Právo č.

C. EÚ sponzoruje množstvo sietí, ktoré môžu spotrebiteľom poskytnúť rady a podporu pri podávaní sťažností proti obchodníkom v iných krajinách EÚ.

Právo č.

D. Všetky detaily prísad použitých na výrobu potraviny musia byť uvedené na etikete.

Právo č.

E. Ak produkt nevyhovuje zmluve, ktorú som kúpou tohto produktu uzavrel s predajcom v čase nákupu produktu, môžem túto zmluvu podľa európskeho práva zrušiť.

Právo č.

F. Neférové zmluvné podmienky sú zakázané.

Právo č.

- g** Zisti, ako možno vysvetliť práva č. 1 a č. 6.

Desať základných práv spotrebiteľa v Európskej únii

1. Kúp si čo chceš a kde chceš.
2. Ak to nefunguje, vráť to späť.
3. Vysoké štandardy bezpečnosti pre potraviny a iné spotrebiteľské tovary.
4. Poznaj to, čo ješ.
5. Zmluvy majú byť spravodlivé pre spotrebiteľov.
6. Spotrebiteľ môže zmeniť svoje rozhodnutie.
7. Jednoduchšie porovnávanie cien.
8. Spotrebiteľ nesmie byť klamaný.
9. Ochrana počas dovolenky.
10. Efektívna náhrada pri cezhraničných sporoch.

- 5** V obci Veľký Potok chcel starosta zabezpečiť deťom nové ihrisko. Vypísal súťaž na realizáciu ihriska, v ktorej vyhrala firma jeho brata *Urob to, s. r. o.*, aj napriek tomu, že ďalšie dve firmy mali lepšie prepracované projekty. Rozpočet ihriska bol stanovený na 30 000 eur. Z príspevku ministerstva školstva sa má zaplatiť 80 % sumy a zvyšnú sumu má financovať obec zo svojich zdrojov – občania napríklad vyzbierali na dobročinnom plese desatinu rozpočtu projektu.

- a** Koľko peňazí chýbalo obci na dofinancovanie celého rozpočtu ihriska popri dotácii a zbierke?
- A. 3 000 eur
B. 6 000 eur
C. 24 000 eur
D. 27 000 eur

Korupcia je zneužitie zverenej moci na súkromný úžitok alebo prospech.

Verejné zdroje sú finančné prostriedky, s ktorými hospodária všetky subjekty verejnej správy.

- b** Čo z príbehu o obecnom ihrisku by mohlo pôsobiť ako korupcia? Ktoré finančné zdroje v príbehu o ihrisku tvoria verejné zdroje?

Korupciou v tomto prípade

Verejné zdroje sú v tomto prípade

- c** Ihrisko sa postavilo, ale rozpočet bol značne navýšený – na 38 000 eur. Obec Veľký Potok preto zostala zadlžená voči realizátorovi stavby, firme *Urob to, s. r. o.* Dlh bude firme splácať bezúročne v mesačných splátkach 500 eur. Koľko mesiacov bude obec splácať dlh?
- d** Kontrola v obci zistila, že reálna cena ihriska je 18 000 eur a verejné zdroje boli v tomto prípade zneužitú. Na starostu je podané trestné oznámenie, pretože zneužil svoju funkciu pri hospodárení s verejnými financiami. Vyjadri v percentách, o koľko bola výstavba ihriska neoprávnene navýšená.

- e** Diskutuj o iných tebe známych prípadoch korupcie alebo zneužitia právomoci verejného činiteľa.

6 Pani Mária vložila do banky 130 000 eur, ale po niekoľkých rokoch banka skrachovala. Mária však bola pokojná, lebo vedela, že existuje ochrana vkladov.

a V akej výške by dostala pani Mária náhradu?

b Pán Marián si myslí, že pri vysokej sume je bezpečnejšie rozdeliť ju do viacerých bánk. Má pravdu? Prečo?

Systém ochrany vkladov v Slovenskej republike poskytuje garanciu, že financie zverené inštitúciám, ktoré sú zapojené do tohto systému, budú v prípade ich nedostupnosti nahradené, **najviac však do výšky 100 000 eur**, pričom chránené sú okrem všetkých vkladov v danej banke **aj úroky**.

c Ak by pán Marián vložil do banky s úrokovou mierou 1,5 % p. a. sumu 99 000 eur a po roku by banka skrachovala, akú sumu by mu vyplátili prostredníctvom *Fondu ochrany vkladov*?

Nezabudni na daň z úrokov!

7 Juro chcel po pol roku zase nový mobil. Potreboval 300 eur. Nemal úspory ani príjem a banka mu peniaze nepožičala. Na internete našiel ponuku od nebankovej spoločnosti.

Pôžička:	25 € – 7 000 €	Minimálny príjem:	—	Dĺžka vybavenia:	5 minút
Prvá pôžička max.:	—	Bez ručiteľa:	✓ áno	Prevod peňazí:	ihneď
Prvá pôžička zadarmo:	✗ nie	Bez potvrdenia o príjme:	✓ áno	Spôsob prevodu:	na bank. účet
Typ pôžičky:	nebanková	Bez kontroly registra:	✓ áno	Poskytnutie:	zadarmo
Splatnosť:	1 deň – 7 rokov	Bez nezamestnaných:	✓ áno	Vedenie:	zadarmo
Úrok od:	20 %	Bez dôchodcov:	✓ áno	Schvalovateľnosť:	95 %
Účel:	na čokolívek	Bez rodičov na MD:	✓ áno	Hodnotenie:	100 %

a Najmenej koľko eur by Juro celkovo zaplatil za pôžičku podľa tejto ponuky?

b Prečo mu pravdepodobne banka nepožičala?

c Zisti, aký je rozdiel medzi bankovými a nebankovými subjektmi.

Finančná gramotnosť 2

Plánovanie, príjem, práca

Peniaze, ktoré do domácnosti prichádzajú (**príjmy**), musia byť vyššie, alebo sa rovnaf peniazom, ktoré z domácnosti odchádzajú (**výdavky**).

Úspory sú to, čo sa nám podarí odložiť z našich príjmov na konci mesiaca alebo roka po zaplatení všetkých výdavkov.

Úspory sú naša osobná zábezpeka do budúcnosti.

- 1** Babka dáva Mišovi od nástupu do školy mesačne 5 eur. Od rodičov dostáva Mišo každý mesiac 15 eur. Preštuduj si jeho ďalšie mesačné príjmy a výdavky.

RAZ MESAČNE	BUFET V ŠKOLE: 8 EUR
KINO: 4,90 EUR	TELEFÓN: 8 EUR (POLOVICU DÁ MAMA)
UMÝVANIE AUTA: 5 EUR	POMOC SUSEDE S VENČENÍM PSA: 6 EUR
HOKEJBAL: 3 EUR	JEDLO S KAMOŠMI VONKU: 10 EUR

- a** Zostav Mišov osobný rozpočet a odpovedz na otázky.

Príjem	Suma	Výdavok	Suma
	Spolu		Spolu

1. Stačia Mišovi príjmy na zaplatenie výdavkov? **áno – nie**
2. Môže si Mišo dopriať všetko, čo chce? **áno – nie**
3. Vedel by Mišo ušetriť nejaké peniaze, ak by veľmi chcel? **áno – nie**

- b** Na konci marca si chce Mišo kúpiť z vreckového novú hokejku. Koľko eur by mal z vreckového ušetriť mesačne, ak začne šoriť v septembri?

Hokejka CCM Ultimate SR
27,99 € s DPH

- Pôvodná cena: ~~32,51~~ €
- Hodnotenie: ★★★★★
- Dostupnosť
Aktuálnu skladovú dostupnosť zistíte výberom konkrétnej vlastnosti.

Objednávacie číslo
51220

- c** Momentálne je hokejka zlacnená. O koľko percent?

- d** Ako by mohol Mišo ušetriť na svojich výdavkoch, aby si mohol šoriť na niečo, čo si chce kúpiť? Navrhni najlepšie možnosti sporenia.

- 2** Janka žije so sestrou, rodičmi a babkou v spoločnej domácnosti.
V zozname sú ich pravidelné, nepravidelné a jednorazové príjmy a výdavky.

Mzda je peňažná odmena za vykonanú prácu.

odmena za nájdenie peňaženky	dôchodok	otcova mzda	divadlo
roznášanie letákov každý týždeň	lízing auta	mamina mzda	pedikúra
peniaze k narodeninám od dedka	kadernička	telefónne účty	kozmetika
mamina odmena v práci	jedlo	rybársky lístok	splátka pôžičky na dom
zálohové platby za energie	kino	nové oblečenie	poplatok za kurz šitia
rodičovský príspevok na dieťa do troch rokov		výhra v rádiu	pomoc susede v záhrade podľa potreby

- a** Zatried' jednotlivé položky do skupín.

Pravidelné príjmy	Pravidelné výdavky
Nepravidelné príjmy	Nepravidelné výdavky
Jednorazové príjmy	Jednorazové výdavky

- b** Vymysli aspoň tri ďalšie príjmy a výdavky ako v úlohe **a**).

Pravidelné príjmy	Pravidelné výdavky
Nepravidelné príjmy	Nepravidelné výdavky
Jednorazové príjmy	Jednorazové výdavky

3 Doplň domáci rozpočet Janky s rodinou a odpovedz na otázky.

Mesačné príjmy	Suma	Mesačné výdavky	Suma
Mamina mzda	770 eur	Splátka pôžičky na dom	300 eur
Otcova mzda	1 100 eur	Lízing auta	250 eur
Babkin dôchodok	455 eur	Zálohy za energie	120 eur
		Sporenie pre deti	100 eur
		Kružky pre deti	150 eur
		Jedlo	550 eur
		Drogéria	100 eur
		Oblečenie a obuv	150 eur
		Relax a zábava	160 eur
		Benzín do auta	100 eur
	Spolu		Spolu

a Kolko eur Jankinej rodine mesačne zostane?

b Kolko percent z celkových výdavkov tvoria v Jankinej rodine výdavky na bývanie?

c Jankini rodičia sa zhodli na nasledujúcom tvrdení:

„Ak si budeme chcieť začiatkom júla dopriať dovolenku pri mori v hodnote trojnásobku otcovho platu, musíme si od januára mesačne odkladať viac, ako je babkin dôchodok.“
Ktoré z nasledujúcich vyjadrení je pravdivé v súlade s úvahou Jankiných rodičov o sporení?

- A. Všetky úspory od januára do apríla vystačia na úhradu polovice ceny dovolenky. **áno – nie**
- B. Stačí, keď im mesačne zostane o 110 eur viac ako doteraz. **áno – nie**
- C. Pomôže im, ak znížia výdavky na drogériu, oblečenie a obuv a zábavu na polovicu. **áno – nie**
- D. Plány pol roka dopredu ohľadom sporenia sú pre nich nereálne, lebo majú málo príjmov. **áno – nie**

Dane na Slovensku

- 1 Na obrázku je znázornený tok príjmov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky na rok 2020.

Daň je povinná, zákonom určená, spravídla opakujúca sa platba, ktorú odvádzajú osoby a firmy štátu, mestám a obciam v určenej výške a v stanovených lehotách. Dane sa využívajú na úhradu verejných výdavkov.

- a Vypočítaj, koľko percent zo zobrazených príjmov tvorili v štátnom rozpočte daňové príjmy.

1 mil.
1 milión
1 000 000

1 mld.
1 miliarda
1 000 000 000

- b Koľko percent z daňových príjmov tvorili v štátnom rozpočte dane za tovary a služby?

Daň za tovary a služby už poznáš ako **daň z pridanej hodnoty - DPH**.

- c Pozri si video *Príjmy štátu* a potom vysvetli, čo tvorí nedaňové príjmy štátu.

- d Mestám a obciam platíme tzv. miestne dane, napr. daň z nehnuteľností, daň za psa, daň za rozvoj. Na webovej stránke svojej obce/mesta zisti sadzbu dane za psa.

- 2** Medzi ďalšie príjmy štátu patria aj odvody zamestnancov a zamestnávateľov do Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní na zabezpečenie dôchodkov, sociálnych dávok a zdravotnej starostlivosti. (Viac sa dozvieš v 9. ročníku.) Štát vynakladá získané financie z daní na zabezpečenie služieb občanom a fungovania štátnych inštitúcií.

Na obrázku je „pokladničný bloček“ za služby štátu pre občana za rok 2019. Bežnému občanovi pomôže lepšie pochopiť, kde končia jeho dane a odvody a v akej výške prispieva na fungovanie štátu.

- a** Vláda SR schválila 17. novembra 2014 cestovanie vlakmi pre deti, študentov a dôchodcov zadarmo. Akou maximálnou čiastkou sa na tomto podieľal občan platiaci dane v roku 2019?

- b** Otec hovorí synovi:
„To, čo je zadarmo, si väčšinou ľudia nevážia, tak ako niektorí tvoji spolužiaci školu. Ale tá nie je zadarmo!“
Má otec pravdu? Zdôvodni.

- c** Cena ktorej položky je o dve tretiny nižšia ako cena za zdravotnú starostlivosť?

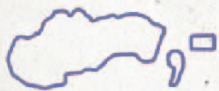
- d** Ktoré z nasledujúcich tvrdení sú pravdivé?

1. Občan prispel spolu na chod armády viac ako na ochranu životného prostredia.	áno – nie
2. Štát vynaložil na podporu bývania najmenej financií.	áno – nie
3. Za členstvo v EÚ zaplatil občan z celkových príspevkov menej ako 3 %.	áno – nie
4. Štát minul viac financií na školstvo ako na zdravotníctvo.	áno – nie

ROZPOCET STATU SLOVENSKA REPUBLIKA ----- ROK 2019 ----- VAS UCET ZA SLUZBY STATU	
POLOZKA	CENA NA OBCANA
1 POMOC V HMOTNEJ NUDZI	28
1 STAROBNE DOCHODKY	1172
1 ZDRAVOTNA STAROSTLIVOST	915
1 INVALIDNE DOCHODKY A POMOC ZDRAVOTNE POSTIHNUTYM	242
1 TRH PRACE A PODPORA NEZAMESTNANYCH	55
1 CLENSTVO V EU	198
1 UROKY A SPRAVA STATNEHO DLHU	216
1 PODPORA RODINY A STAROSTLIVOSTI	329
1 CESTNA DOPRAVA	209
1 ZELEZNICNA DOPRAVA	167
1 PODPORA BYVANIA	18
1 MATERSKE SKOLY	95
1 ZAKLADNE SKOLY	290
1 STREDNE SKOLY	109
1 VYSOKE SKOLY	119
1 PODPORA POLNOHOSPODAROV	173
1 POLICIA	167
1 DOPRAVNE PODNIKY	43
1 ARMADA	305
1 INFORMATIZACIA SPOLOCNOSTI	17
1 VYBER DANI A CIEL	49
1 PODPORA ENERGETIKY A INOVACII	57
1 SUDY, VAZENSTVO, PROKURATURA	93
1 DIVADLA, MUZEA, GRANTY, RTVS	93
1 NEMOCENSKE POISTENIE	127
1 CINNOST URADOV MIEST A VUC	213
1 OCHRANA ZIVOTNEHO PROSTREDIA	137
1 REZERVY VLADY	196
1 PODPORA REGIONALNEHO ROZVOJA	29
1 PRISPEVKOVE ORGANIZACIE STATU	34
1 INE	933

SPOLU (EUR)	6826

STAT V ROKU 2019 PLANUJE MINUT TOLKO, KOLKO VYBERIE. I NAPRIEK TOMU DLH KAZDEHO OBCANA VZRASTIE O 296 EUR A DOSIAHNE 8 388 EUR.

 WWW.CENASTATU.SK
DAKUJEME ZA NAVSTEVU
INESS

Podnikanie

- 1** Peter často objednáva pre kamarátov komponenty na mobily zo zahraničných stránok, najčastejšie z Číny. Rozhodol sa, že bude predávať dvojkombináciu (obal na mobil a ochranné sklo na displej), aby si zarobil na nový notebook za 990 eur. Petrova manželka **Lucka** rada pečie kváskový chlieb. Petrova manželka **Lucka** rada pečie kváskový chlieb. Chce si kúpiť kuchynský robot za 890 eur. Rozhodla sa, že chlieb začne predávať. Obaja si urobili svoj finančný plán.

Podnikanie je sústavná činnosť vykonávaná podnikateľom samostatne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť s cieľom dosiahnuť zisk.

Daň zo zisku na tejto strane zanedbaj.

- a** Doplň do tabuliek chýbajúce údaje.

LUCKIN FINANČNÝ PLÁN

1. Stanovenie cieľa	Predávať chlieb s cieľom kúpy kuchynského robota.	
2. Posúdenie financií	Náklady na elektrinu	1,00 €
	Náklady na suroviny (múka, kefír, semiačka...)	1,50 €
	Celkové náklady	2,50 €
	Náklady na prácu/hodinu	5,00 €
	Časová dotácia na jeden chlieb	30 min
3. Vyhodnotenie	Cena práce	
	Cena chleba	5,00 €
	Celkový zisk pred zdanením	

PETROV FINANČNÝ PLÁN

1. Stanovenie cieľa	Predaj komponentov k mobilom s cieľom kúpy nového notebooku.	
2. Posúdenie financií	Náklady na obal na mobil	0,50 €
	Predajná cena obalu	6,90 €
	Náklady na ochranné sklo na displej	1,50 €
	Predajná cena ochranného skla	8,50 €
3. Vyhodnotenie	Časová dotácia	voľný čas
	Cena dvojkombinácie (náklady)	
	Predajná cena dvojkombinácie	
	Celkový zisk pred zdanením	

- b** Rozhodni o správnosti tvrdení.

1. Lucka si na kuchynský robot zarobí, ak predá presne 356 chlebov. **áno – nie**
2. Peter si na notebook zarobí, ak predá aspoň 74 dvojkombinácií. **áno – nie**

- c Lucka potrebuje mať za týždeň zisk aspoň 100 eur. Je ochotná pracovať 5 dní v týždni rovnako dlhý čas. Koľko chlebov by mala denne upiecť a predať?

A. 4 chleby B. 8 chlebov C. 20 chlebov D. 40 chlebov

- d Doplň vetu tak, aby bola pravdivá.

Ak chce mať Peter za týždeň zisk aspoň 100 eur, musí predať aspoň _____ dvojkombinácií.

- f Poznáš niekoho zo svojho okolia, kto podniká? V ktorej oblasti podniká? Diskutuj so spolužiakmi.

- f Navrhni vlastný projekt podnikania a vypracuj k nemu svoj vlastný finančný plán.

Etapy finančného plánu podnikania

1. Stanovenie cieľa
2. Posúdenie financií
3. Vyhodnotenie cieľa
4. Rozhodnutie o spôsobe získania cieľa

- 2 V prieskume *Vnímanie podnikateľov na Slovensku 2019* odpovedalo 1 000 respondentov na otázku: **V ktorej oblasti by sa mali podľa Vás podnikatelia na Slovensku do budúcnosti najviac zlepšiť? Vyberte jednu oblasť.** Na základe výsledkov prieskumu doplň vety.

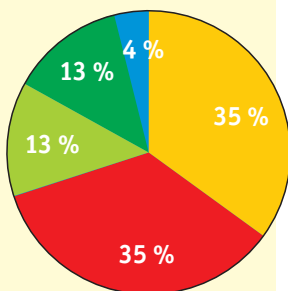
■ **Adekvátne a férové odmeňovanie zamestnancov** vzhľadom na úspešnosť firmy

■ **Starostlivosť o zamestnancov** – pracovné podmienky a prístup

■ Starostlivosť o **životné prostredie**

■ **Etické podnikanie**, dodržiavanie pravidiel a zákonov

■ **Podpora kultúry, umenia a športu** a charitatívna pomoc

www.zps.sk

70 % populácie Slovenska si myslí, že by sa podnikatelia na Slovensku mali zlepšiť najmä vo vzťahu k _____.

Spolu _____ respondentov si myslí, že podnikatelia by sa mali viac starať o životné prostredie.

Len každý _____ opýtaný si myslí, že podnikatelia by mali viac podporovať kultúru, umenie a šport.